

HERLEVA VAN FALAISE

Deel 1
**DE CONCUBINE
1025 – 1035**

Uit haar relatie met
Hertog Robert de Duivel
werd de legendarische
Willem de Veroveraar geboren.
Passie en hartstocht, haat en liefde,
moord en intriges in het middel-
eeuwse Normandië van de elfde
eeuw.

Zoals altijd gaat mijn speciale dank uit naar Madeline Mignon en Nicole Van der Voort, voor het brainstormen, het redigeren en de correctie van mijn manuscript. Doch mijn grootste dank gaat uit naar mijn echtgenote, Louise, die me altijd bijstond met raad en daad. Zij was telkens mijn eerste klankbord en haar feedback uiterst waardevol.

Deze roman is gebaseerd op de summiere gegevens van historische feiten en gebeurtenissen, die de levensweg van Herleva van Falaise bepaalden.

Mijn kennis van de middeleeuwen, mijn fantasie en verbeelding beschrijven een leven, zoals het er voor Herleva mogelijks heeft uitgezien. Ik omringde haar met fictieve personages die het mij mogelijk maakten om boeiende verhaallijnen uit te tekenen.

De auteur, Dan Adams.

HERLEVA VAN FALAISE

**DEEL 1 DE CONCUBINE
1025 - 1035**

DAN ADAMS

Historische roman

Een historische roman gebaseerd op het tumultueuze leven van Herleva van Falaise, de moeder van Willem van Normandië.

Auteur: Dan Adams

Coverontwerp: studio Sunny Side Up, Belgium

© Adobe stock foto

ISBN: 9789464926866

Eerste druk

© Dan Adams 2024

Alle reacties welkom, danadams.be@gmail.com

Uitgever: BNB

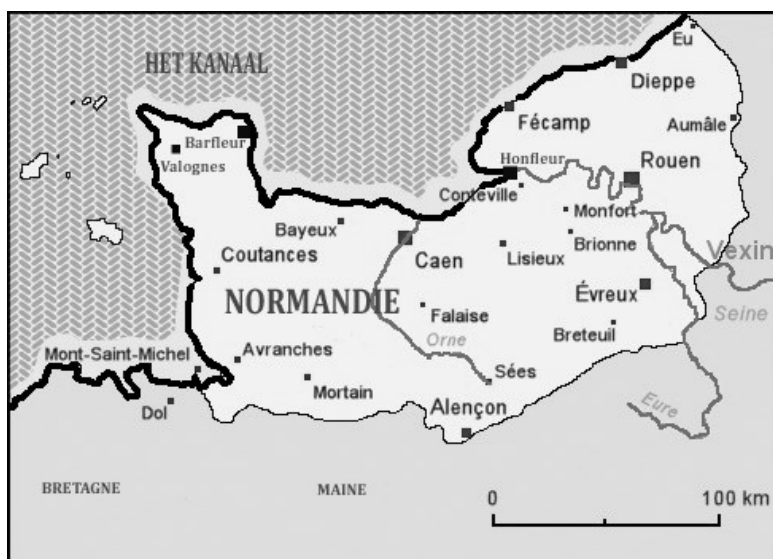
Deze roman is te verkrijgen als paperback, hardcover en E-boek.

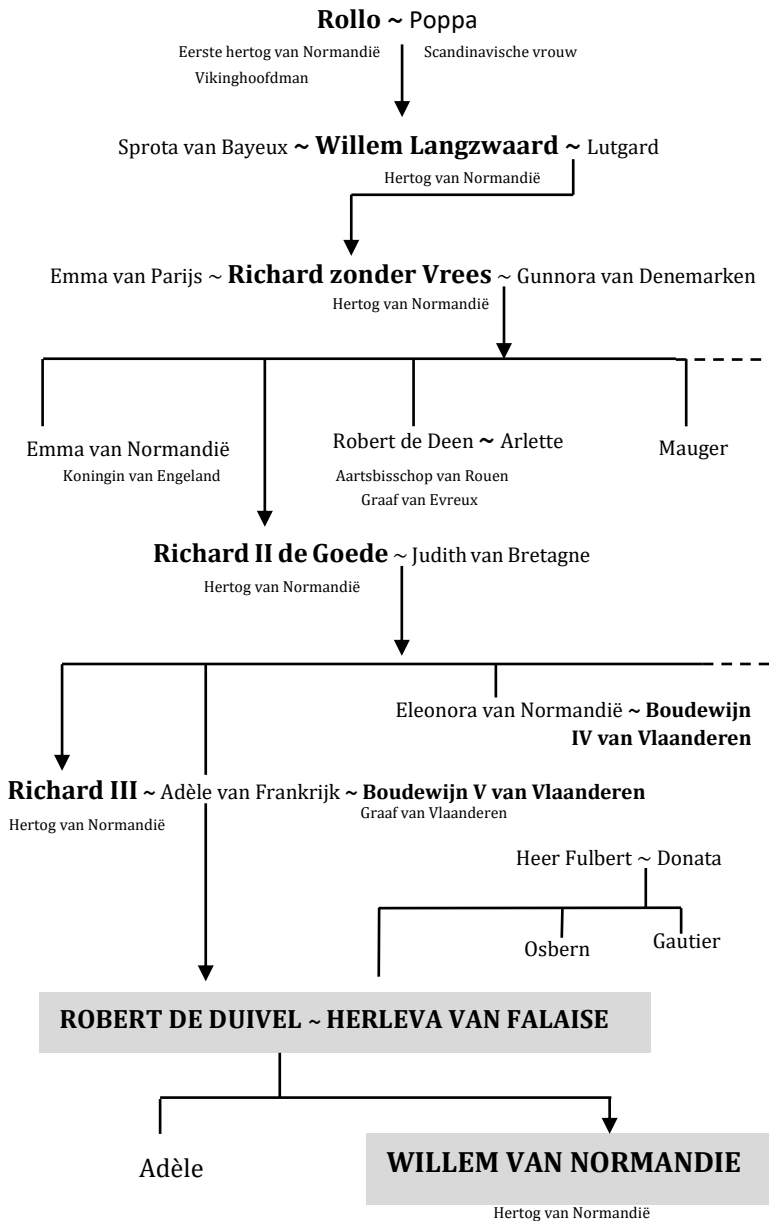
© Niets aan deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

De cursief gedrukte teksten in deze roman zijn historische toelichtingen.

Woorden met * worden achteraan pagina 398 verklaard.

Normandië 11de eeuw

HISTORISCHE FIGUREN

HERLEVA VAN FALAISE: (°1006) Dochter van een leerbewerker, frilla van Robert de Duivel, moeder van Willem van Normandië.

ADELE VAN FALAISE: (°1026) Dochter van Herleva en Robert de Duivel.

WILLEM VAN NORMANDIE: (°1028) Zoon van Herleva van Falaise en Robert de Duivel. Later ook wel Willem de Veroveraar genoemd.

ROBERT DE DUIVEL: (°1002) Zoon van Richard II van Normandië en Judith van Bretagne, graaf van Hiémois, hertog van Normandië, ook wel Robert van Falaise of de Schone genoemd. Gaat een verbintenis aan met Herleva van Falaise volgens de more Danico. Heeft met haar twee kinderen: Adèle van Falaise en Willem van Normandië.

HEER FULBERT: (°978) Leerbewerker en gehuwd met Doda, (Donata) die op jonge leeftijd overleed. Hun kinderen: Osbern, Gautier en Herleva.

OSBERN (°1001) EN **GAUTIER** (°1003) **VAN FALAISE**

RICHARD II VAN NORMANDIË: (°978) Hertog van Normandië.

RICHARD III VAN NORMANDIË: (°1000) zoon en opvolger van Richard II, gehuwd met Adela van Mesen, dochter van de Franse koning. Zijn dochter Judith werd postuum geboren.

ESTRITH: zuster van Anglo-Deense koning Knut de Grote. Na de moord op haar eerste man, huwde ze met Robert de Duivel. Hun huwelijk werd ontbonden wegens niet-geconsumeerd.

ELEONORA VAN NORMANDIE: (°1010) Jongere zus van Robert de Duivel.

HEER HERLUIN : (°1001) Burchtheer op Falaise.

ROBERT DE DEEN: (°965) aartsbisschop van Rouen en graaf van Evreux. Was de broer van Richard II van Normandië en dus de oom van Robert de duivel. Ondanks zijn hoge kerkelijke functie huwde hij en werd vader van vier kinderen alsook een buitenechtelijke zoon. Het celibaat voor een priester was in die tijd wel een gewoonte, maar nog geen kerkelijke verplichting.

Geboortedatums zijn bij benadering, volgens vermoedens van historici.

FICTIEVE FIGUREN

SYLVANA: (°1003) Huishoudhulp in gezin van heer Fulbert. Herleva beschouwt haar als haar beste vriendin en zus.

MORGANE: (°997) Vroedvrouw en genezeres, als weeskind opgevoed door Alwena.

ALWENA: (°960) Vroedvrouw en zieneres. Zonderlinge vrouw, leefde alleen aan de rand van het dorp Falaise.

MANON: (°1011): redt Herleva van de dood, werd het kindermisje van Adèle en Willem.

BERTRAND: (°1002) Zoogbroer en beste vriend van Robert de Duivel.

BRIANNE: (°1018) Weesmeisje uit kolenbrandersdorp. Door Herleva van de hongerdood gered.

ADELISE: (°1012) Dienstmeisje van Eleonora van Normandië.

RUFFIN: (°1004) Lijfwacht van Herleva.

VADER ALSEM: Dorpspriester en burchtkapelaan van Falaise.

RIDDER FAUCONNIER: Heeft de militaire leiding over de burcht van Falaise, zijn vrouw BRUNHILDE, zijn dochter FAUVE

ARNOLD, TRISTAN, CNUDDE: Drie knapen uit het dorp, die door Herleva uitverkoren waren, om samen met haar zoon op te groeien.

LISANNE: (°1010) Bijzit en huishoudster van heer Fulbert, hun dochter Mahaut is dus de halfzuster van Herleva, Osbern en Gautier.

VICARIS CLEMENS: (Zwarte Kraai) Door de Franse koning naar hertog Robert gestuurd om hem als geestelijke leider te begeleiden.

EERWAARDE HEER REMIGIUS: Leraar van de kinderen op de burcht.

MAGISTER RODULFUS: Leraar van Willem, Adèle, Fauve, Arnold, Tristan en Cnudde.

Proloog

Burggraaf Robert stak zijn hand op en trok gelijktijdig aan de teugels van zijn paard. In een wolk van stof hield de groep ruiters, die hem volgde, halt. Vanaf de heuvelrug had hij een mooi overzicht over de streek. In het dal meanderde het riviertje de Ante. Links en rechts ervan gleed zijn blik over een lappendeken van bossen, akkers en weidegrond. Her en der lagen kleine boerderijen half verscholen in het landschap, goed onderhouden had hij gemerkt en met gezond vee. De zandweg voor hem, die ze al mijlen volgden, leidde recht voor hem door een dorp van een vijftigtal hutten, gegroepeerd rond een houten kerkje. Het waren de woningen van de horigen. Hun grondplan was een cirkel. Ze waren gebouwd met houten palen, met daartussen bepleisterd vlechtwerk. Het dak bestond uit een dikke laag riet, zoals trouwens alle woningen van de lijfeigenen in deze landstreek. Uit het rookgat krinkelde bij sommigen rook omhoog, een teken dat er gekookt werd. Het middaguur naderde. Een woonst, tegenover de kerk was wat groter, had een rechthoekige vorm en een gevel in natuursteen. Waarschijnlijk het huis van de pastoor, of van een vrije ambachtsman. Naast die woning, palend aan het dorpsplein, bemerkte de burggraaf een lang rechthoekig gebouw, net zoals de hutten gedekt met riet. Dit was onmiskenbaar een afspanning of bierhuis.

‘Kijk daar, Bertrand, volgens mij is dit Falaise,’ zei de burggraaf tegen de ruiter naast zich.

Bertrand, die fysiek erg goed op de burggraaf leek, glimlachte. ‘Ja, dit is Falaise. Aan wildrijke bossen om in te jagen geen gebrek, merkte ik onderweg op en aan de boerderijen te zien een welvarende streek. We zullen ons best amuseren, burggraaf van Falaise.’

‘Ik moeten nog wennen aan mijn nieuwe titel, Bertrand.’

‘Voor de tweede zoon van de hertog van Normandië is burggraaf Robert toch iets beter dan gewoon ridder Robert.’

Robert keek Bertrand grijnzend aan. ‘Voorlopig stel ik me met die titel tevreden, doch ik wil meer, veel meer.’

De burggraaf leunde wat voorover in het zadel en keek opnieuw recht voor zich uit. Voorbij het dorp splitste de weg zich in twee. Links liep die verder naar Caen, rechts met een paar bochten steil omhoog naar een burcht, gebouwd op een afgeplat rotsplateau. Een imposante rechthoekige donjon, omgeven door vijf hoektorens, een erg hoge gekanteelde weermuur en een indrukwekkend poortgebouw met ophaalbrug. Daarvoor was zo te zien recentelijk zelfs een barbaca* gebouwd. Op het eerste gezicht, de meest imponerende versterking die hij ooit zag.

De meeste versterkingen in Normandië bestonden uit een stenen woontoren omgeven door een houten palissade en eventueel ook nog een slotgracht, bedoeld om een veilig onderkomen te vormen tegen plunderende Vikingen. Nu er al een paar decennia door hen geen inval meer te vrezen viel, namen de landheren niet eens de moeite meer om hun versterking verder uit te bouwen. Hier in Falaise had hertog Richard I, de grootvader van Robert, een andere bedoeling gehad toen hij de stenen burcht had laten optrekken. Hij wilde de graven van Anjou weerhouden, dat ze de grenzen van hun graafschap naar het noorden zouden opschuiven.

Deze burcht van Falaise zou de eerstvolgende jaren de vaste verblijfplaats worden van Robert. Zijn broer, de vorige eigenaar, was door zijn vader, hertog Richard II van Normandië, naar Caen teruggeroepen. De oude hertog sukkelde met zijn gezondheid en kon de vele problemen met opstandige leenmannen niet meer aan. Voor zijn oudste broer, die net als zijn vader ook Richard heette, wenkte de hertogelijke titel.

Burggraaf Robert knarsetandde. Zijn broer was een nietsnut, een intrigant en hoerenloper. Zijn beslissingen, meestal genomen onder invloed van te veel wijn, waren ondoordacht en zijn zogenaamde vrienden onbetrouwbaar. Zijn broer Richard zou, met zijn onbehouwen gedragingen en op oorlog beluste vrienden, binnen de kortste keren van Normandië een slagveld maken. Kleinere heren zouden van zijn onzekerheid en legendarische besluiteloosheid profiteren om met mekaar de strijd aan te gaan en elkaar bevechten voor de

kleinste lap grond. Zag zijn vader dan niet in dat hij en hij alleen zijn opvolger kon worden, niet zijn broer? Het eeuwenoude recht van de eerstgeborene was een onzinnige en verwerpelijke traditie meende Robert.

Terwijl de ruiters stapvoets verder reden, verscheen er dan toch een tevreden glimlach op de lippen van burggraaf Robert. Ondanks zijn niet vervuld verlangen om zijn vader op te volgen, want zijn broer was de oudste en erfgenaam, had hij nu een verblijfplaats die de zoon van een hertog waardig was: een eigen burcht, een stenen vesting en zo te zien oninneembaar.

Aan de rand van het dorp verscheen uit het struikgewas plots een oude vrouw. 'Laat me uw toekomst voorspellen, heer!' krijste ze. Voor hij kon reageren, omklemde ze zijn been. Zijn laars zat vast in zijn stijgbeugel, daardoor kon hij haar niet wegschoppen.

'Wat wil je, vrouwe?'

'Geef mij een zilveren denier en ik voorspel uw toekomst,' gilte ze opnieuw met overslaande stem.

Uit het gevolg klonk gejoel. Verschillende stemmen riepen door elkaar: 'Laat u niet kennen, burggraaf. Toch niet bang voor die oude heks!' Wie wil nu zijn toekomst niet kennen?'

Heer Robert keek omlaag naar de vrouw die nog altijd zijn laars omknelde. 'Met een zilveren denier koop je tien karren graan, oude heks! Wat koper zal ook al volstaan denk ik.' De burggraaf diepte uit zijn beurs een koperen muntstuk op en wierp het de vrouw toe. Ze liet zijn been los en ving het behendig op.

'Spreek vrouwe.'

'Hier niet. Kom mee in mijn hut, heer, zodat ik de beenderen kan werpen.'

'Ze wil je in haar bed, heer,' spotte iemand achter hem. 'Ze wil je berijden!'

'Pas maar op,' waarschuwde iemand anders. 'Die oude heks zal u uw mannelijkheid ontnemen.'

'Je durft niet,' grijnsde Bertrand en sloeg zijn vriend op de schouders. 'Bang voor de waarheid?'

Robert wreef aan zijn neus. Al geloofde hij niet in de onzin van dit soort waarzegsters, iets in hem maakte hem nieuwsgierig. Hij steeg af en onder het gejuich en gelach van zijn vrienden volgde hij de oude vrouw in haar hut.

Binnen was het duister. Het enige licht kwam uit het rookgat boven in het dak en het deurgat. In het midden van de hut smeulde een vuurtje. De vrouw zette zich ernaast op haar hurken en nodigde hem uit om het ook te doen. Met een tak raketten ze het vuur wat op. Ze nam een metalen lepel, gooide er wat gedroogde kruiden in en warmde die boven het vuur. Enkele ogenblikken later begonnen die te roken. Behendig wapperde de oude vrouw met haar hand de rook naar zich toe en snoof die op. Vervolgens nam ze een zwart linnen zakje en zaaide de inhoud met een brede zwaai voor zich uit. Het bleken vogelbotjes te zijn, een paar takjes en enkele gladde keitjes. Opnieuw hield ze de lepel boven het vuur en wapperde wat rook naar zich toe, die ze verschillende malen inhaleerde.

Daarna nam ze het meest linkse botje vast, dat de burggraaf herkende als het gevorkte borstbeen van een duif. 'Dit botje stelt de vrouw voor.'

Robert trok de wenkbrauwen op. 'Vrouw?'

'De vorkvorm symboliseert de vulva. Kijk daarnaast, drie lange botjes naast elkaar betekenen water, water, ... water...' De oude vrouw gooide haar hoofd achterover en sloot de ogen. 'Een godin, blank als een lelie, zal uit het water opstaan,' orakelde ze, 'en zal u met haar schoonheid betoveren. Zelfs de vlinders zullen hun vleugels strijken voor zoveel gratie.' Daarna bromde de zieneres iets onverstaanbaars. Ze harkte een eikenhouten takje met nog een eikel eraan van tussen de botjes op en hield het hem voor zijn ogen. 'Haar schoot zal gezegend worden met een kind van het mannelijk geslacht, uw zoon.'

'Ik zal een zoon krijgen?'

De oude vrouw antwoordde niet. Haar vinger wees naar de gebleekte wervel van een duif naast de drie lange botjes. 'Een kroon!' murmelde ze. 'Ja, ik zie een kroon! Het kind zal met goud gekroond worden.'

Naast het werveltje lag een kleine vogelschedel, vermoedelijk van een mus. 'En dat vroeg Robert? Wat betekent dit?'

De oude vrouw schudde het hoofd. 'Dit wilt u beslist niet weten, heer.'

Robert greep de arm van de vrouw vast en omknelde die krachtig. 'Toch wel, oude vrouw. Ik ben uw heer en gebied je te zeggen wat dit betekent!'

De zieneres boog het hoofd. 'De dood, heer.'

‘De dood van de vrouw?’

‘Nee, heer.’

‘Van het kind?’

Opnieuw schudde de zieneres het hoofd.

Heer Robert begreep plots wat de vrouw niet durfde te zeggen. Vol ongeloof staarde hij haar enkele ogenblikken aan en sprong recht. Woest veegde hij met zijn laars de botjes in het vuur en gaf de oude vrouw een klap in het gelaat en een duw zodat ze achteroverviel. ‘Jij leugenachtige heks,’ snauwde hij. ‘Hoe waag je het je heer met de dood te bedreigen?’

Met rasse schreden liep hij de hut uit, besteeg zijn paard en gaf met een grimmig gezicht de rest van zijn gevolg teken, om hem te volgen.

De zieneres strompelde de burggraaf met bloedende neus achterna. ‘De schaduw van het kind zal honderdmaal groter zijn dan die van u,’ schreeuwde de ze hem nog van uit haar deurgat achterna. ‘Honderdmaal. Eeuwen later zal zijn naam nog op ieders lippen liggen.’ Ze spuwde op de grond. ‘Uw licht zal uitdoven in het oosten, nog vroeger dan u denkt.’

Robert hoorde het niet meer. Het getrappel van tientallen hoeven overstemden de profetie van de zieneres. Het belangrijkste van haar boodschap had hij niet meegekregen.

Een jonge vrouw kwam toegelopen. ‘Wiens naam zal nog honderd jaar op ieders lippen liggen, tante Alwena? Oh, almachtige God! Je bloedt! Wat is er gebeurd? Kom mee, dat ik je verzorg.’

‘Laat me los, Morgane. Ik ben je tante niet, ik heb je enkel grootgebracht. En je weet, ik wil met die God van jou niets te maken hebben. Laat me los zeg ik je!’

Alwena stak haar vuist op naar de zich verwijderende ruiters. ‘Ondankbare hond,’ schreeuwde ze. ‘Je zult niet eens je zoon zien man worden. Je zult creperen ver weg in het oosten!’

Morgane trok Alwena mee naar haar hut. ‘Kom tante, ik zal je verzorgen.’

1025

Hoofdstuk 1

Begin juni 1025

Falaise

‘**H**eeft Ugo je al gekust?’
Herleva gaf Sylvana een flinke duw. ‘Ben je gek? Ik laat me niet kussen door de eerste de beste boerenpummel. Help me even dit laken uitwringen.’

‘Hij is niet de eerste de beste,’ giechelde een ander meisje. ‘Hij is met voorsprong de knapste van het dorp.’

‘De knapste, ja,’ lachte een mollig meisje met een rond blozend gezichtje, ‘doch voor hij je kust zit zijn hand al lang onder je rok.’ Haar vriendin naast haar liet even haar wasgoed op het wasbord rusten en stootte een jong meisje naast haar aan. ‘Greep hij jou ook al onder je rok, Livia?’

Het meisje haalde blozend haar schouders op.

‘Ja, dus.’

‘Zorg er maar voor dat je niet zwanger geraakt, want hij zal zijn bijdrage aan een dikke buik ten stelligste ontkennen,’ waarschuwde Herleva haar.

‘Mij heeft hij alleen gekust,’ zei een meisje dromerig. Ondanks haar zestien had ze nog het ranke lichaam van een tienjarige.

Vrouwelijke rondingen op borst en heupen waren haar nog niet toebedeeld. Ze zou een laatbloeier worden.

‘Natuurlijk heeft hij je alleen maar gekust,’ plaagde Sylvana haar, terwijl ze samen met Herleva het laatste laken uitwring. ‘Onder je rokken is, voor een hitsige man als Ugo, niets te vinden. Je hebt nog niet eens wat struikgewas rond jouw bloemenhofje staan, zegt je broer.’

De vrouwen bij het riviertje schaterden het uit. De groep bestond vooral uit ongehuwde jonge vrouwen en dienstmeisjes. De meesten van hen waren nauwelijks volwassen. Het was maandag en dus wasdag. Een eind stroomafwaarts van het dorp hadden ze hun geribbelde houten wasplanken over een tweetal balken gelegd, die net boven de rand van het water waren geplaatst. Ze hadden hun schoeisel uitgeschopt, hun rokken opgeschort tot halverwege hun dijen en aan hun riem vastgemaakt. Tot aan hun knieën in het water wreven ze met een stuk zeep hun kledij en beddengoed in. Vervolgens schuurden en schrobden ze ermee over de ribbels van de plank. Hardnekkige vlekken werden met een borstel verwijderd. Daarna spoelden ze de zeepresten weg in het heldere water van het riviertje. Tijdens het werk werd er met water gespat, geroddeld, gegiecheld en gekwebbeld dat het tot ver in de omtrek te horen was. Omdat het een warme zomerse dag was, en het schrobben en schuren een ernstige, fysieke inspanning vergde, hadden de meesten al vlug hun hemdje uitgetrokken en werkten ze met hun blote armen in een mouwloos onderhemdje.

Herleva, de dochter van Fulbert de leerbewerker, wiste met haar arm het zweet van haar voorhoofd. Ze was bijna klaar. Enkel nog voor de laatste keer een laken uitspoelen, uitwringen en haar taak zat erop. Samen met Sylvana, haar beste vriendin en tevens het dienstmeisje van haar vader, zou ze daarna de mand met wasgoed naar haar huis dragen en de was te drogen hangen. Met dit warme weer zou het nog voor de middag droog zijn.

Robert, burggraaf van Falaise, had zich tijdens de jachtpartij ongewild wat van zijn vrienden afgezonderd. Ze waren bij het kriecken

van de dag vertrokken. Helaas, de jacht bleek weinig succesvol te zijn. Ze hadden amper een hert kunnen neerleggen. Tijdens de achtervolging op een ree, had hij zijn andere jachtgenoten uit het oog verloren. De ree was tussen het kreupelhout natuurlijk veel sneller dan een paard. Hoe kon hij zo stom zijn erachteraan te gaan? Iedere jager wist dit. Even hielt hij halt. Heel in de verte hoorde hij een hoorn het einde van de jacht blazen. Best zocht hij zelf zijn weg terug, want tegen de tijd dat hij op de plaats van het verzamelpunt aankwam, waren zijn vrienden natuurlijk al lang aan de terugweg begonnen. Hij stond even recht in de stijgbeugels in de hoop, boven de struiken en bomen, een glimp van een van de torens van zijn burcht op te vangen. Alhoewel de burcht van Falaise op een heuvel was gebouwd, was niets van dit reusachtig bouwwerk te bespeuren. De bomen waren te hoog en ontnamen hem het zicht op de verre omgeving. Hij veegde het zweet van zijn gezicht. Parbleu, hij was verloren gereden. Geen wonder, hij was amper een maand burchtheer en de streek was hem nauwelijks bekend. Terwijl hij stapvoets verder reed en probeerde een oriëntatiepunt te vinden, bemerkte hij in de verte, tussen de bomen door, een kronkelend riviertje. Dit was de Ante, geen twijfel mogelijk. Als hij het riviertje stroomopwaarts volgde, kwam hij zonder veel zoeken vanzelf bij zijn burcht in Falaise. De Ante liep immers voorbij de voet van de heuvel waarop zijn burcht was gebouwd.

Robert mende zijn paard tussen de struiken door. Rustig liet hij het naar het riviertje afdalen. Halverwege de helling trok gegil en gelach zijn aandacht. Even later ontwaarde hij tussen de bomen een groepje vrouwen, die met ontblote kuiten in het riviertje hun was deden. Ze hadden hem niet opgemerkt. Hij steeg af, bond zijn paard vast aan een struik en zette de afdaling te voet verder. Van achter een struik bespiedde hij even dit sterk erotische tafereel van deze halfnaakte jonge vrouwen. Vooral die grote blonde schoonheid, te midden van de gillende en kwebbelende bende, trok zijn aandacht. Haar glanzende lange haren golfd en over haar rug, haar bewegingen waren beheerst en gracieus. Ook zij stond, net als de anderen, blootvoets en met opgeschorte rokken in het water. Ze torende boven de anderen uit en had van die eindeloos, slanke benen. Haar blanke dijen, af en toe zichtbaar van onder haar opgeschorte rok, prikkelden zijn zinnen. Als ze vooroverboog, zag hij zelfs een groot deel van haar goedgevormde buste van onder haar ruim onderhemdje opduiken.

Burggraaf Robert zijn adem stokte. Hij wou weten wie ze was, hoe ze heette, hoe haar stem klonk.

De vrouwen waren zo druk aan het lachen en tateren dat ze hem pas opmerkten toen burggraaf Robert op een paar passen afstand van hen genaderd was. Dadelijk staakten ze hun activiteiten en keken angstig naar hem op. God de Heer, het was de nieuwe burchtheer, burggraaf Robert! De vrouwen stapten ijlings uit het water, lieten vlug hun rok zakken, grepen naar hun hemd en trokken het aan of hielden het voor zich om zich te bedekken. 'Heer burggraaf,' stamelden ze en bogen diep. In die houding bleven ze ook staan.

Burchtheer Robert hield zijn blik gericht op het blonde meisje. In tegenstelling tot de andere jonge vrouwen, was ze blijkbaar niet van plan om haar hemd aan te trekken. Met die grote blauwe ogen van haar keek ze hem onbevangen en nieuwsgierig aan. Nu hij zo dicht bij haar stond, betoverde haar schoonheid hem nog meer. Haar slanke gestalte, haar volle, roze lippen, haar innemend open gezicht ... Doorheen het witte onderhemdje dat ze droeg, priemden kleine, puntige tepeltjes en tekenden de contouren van haar fraai gevormde borsten zich af onder de fijngeweven stof. Ze was ongetwijfeld de mooiste vrouw die hij ooit had gezien. Zo freel, zo rank, zo maagdelijk onschuldig. Een enkel ogenblik dacht Robert aan de woorden van de waarzegster: 'Een godin, blank als een lelie, zal uit het water opstaan en zal u met haar schoonheid betoveren.' Die woorden waren hem bijgebleven en hadden vaak terug zijn gedachten doorkruist. Zou dit het meisje zijn?

Enkele ogenblikken keken ze elkaar aan, de burchtheer en de dochter van de leerbewerker. Voor heer Robert duurden ze een eeuwigheid. Herleva was de eerste die het oogcontact verbrak. Ze gooide haar stuk zeep in de mand op de oever, stapte gracieus uit het water, haalde de slippers van haar rok uit haar gordel, trok beheerst haar hemd over haar onderhemdje aan, knoopte het dicht en greep ten slotte naar haar mand met wasgoed.

Burchtheer Robert was haar voor. Hij tilde de mand op en keek haar glimlachend aan. 'Ik geef u uw mand in ruil voor uw naam,' zei hij.

Even aarzelde ze. 'Herleva. Mijn naam is Herleva, dochter van leerbewerker Fulbert.'

God, wat een mooie stem had ze. Precies het soort vrouwenstem waar hij dol op was, timide, wat hees, doch ondanks de zachtheid ook

zelfverzekerd. 'Het is me een eer en genoegen u te mogen ontmoeten, Herleva. Ik ben burggraaf Robert, de nieuwe burchtheer van Falaise.'

'Dat vermoedde ik al, heer'

'Hm, Herleva. Een mooie, doch zeldzame naam.'

'Als u het zegt, heer.'

'Mag ik uit uw antwoord opmaken dat u nog bij uw ouders woont en nog geen man hebt?'

Herleva greep naar haar mand en trok aan het handvat. 'Geef me als het u belijft, heer, mijn mand terug. Ik heb u mijn naam genoemd.'

Doch Robert liet niet los. 'U hebt mijn bijkomende vraag nog niet beantwoord.'

Herleva keek hem frank in de ogen. 'Ik ben nog ongehuwd, heer. Geef me nu alstublieft mijn mand.'

Heer Robert hoorde achter zich onderdrukt gegiechel. De jonge vrouwen stonden nog altijd met gebogen hoofd achter hem.

'Weg jullie!' riep hij.

Verschrikt grepen ze hun manden en haastten zich in allerijl weg. Sylvana aarzelde nog even. Was het niet haar plicht om bij de dochter van haar meester te blijven? Ze was toch de beste vriendin van Herleva. Doch wat kon zij doen? Als de heer Robert maar enigszins op zijn broer geleek, zouden de eer en maagdelijkheid van haar vriendin niet lang standhouden tegen het brute, mannelijk geweld. Moest ze wachten en proberen hem van haar af te trekken als hij haar besprong? Oh, God, nee. Het zou haar dood en misschien ook wel die van Herleva betekenen. Angst greep haar bij de keel. Heel wat meisjes in het dorp hadden door de vorige burchtheer hun maagdelijkheid verloren nog voor ze een man huwden. Dat Herleva gevrijwaard was gebleven van die geilaard, had ze vooral te danken aan haar vader. Hij was een vrij man. Daardoor waren hij en zijn gezin geen herendienst verplicht. Dus kon hij zijn dochter uit het gezichtsveld van de burchtheer houden.

Toen Herleva achter haar rug met haar hand een maak-je-weg-gebaar maakte, aarzelde Sylvana nog. Omdat de burchtheer echter geen aanstalten maakte zich aan haar vriendin te vergrijpen en Herleva haar voor de tweede keer een teken gaf om te vertrekken, liep ze tenslotte de anderen achterna.

Robert glimlachte geruststellend naar Herleva. 'U blijft nog even, Herleva,' zei hij op een besliste toon die geen tegenspraak duldde.

Herleva rukte de mand uit zijn handen. Ze blikte naar hem op, haalde de schouders op en wilde haar vriendinnen volgen.

Hij greep haar echter vlug bij de arm.

‘Au! U doet me pijn, heer.’

‘U blijft nog even hier, Herleva. Ik ben uw heer en bevel.’

Ze keek hem nijdig aan en blies een weerbarstige haarlok opzij.

‘Ik ben een vrije vrouw, geen horige die voor u moet kruipen. U kunt mij iets vragen, doch niets bevelen,’ daagde ze hem uit.

‘Goed, Herleva, als u een vrije vrouw bent, hebt u gelijk. Laat mij toe het anders te formuleren: wilt u nog even blijven?’

‘Wat verlangt u van mij?’ Omdat hij niet dadelijk antwoordde, vervolgde ze. ‘Misschien wat alle mannen willen? Als het dat is, reken er maar niet op dat ik het u gemakkelijk zal maken. En laat me nu los.’

‘Bent u altijd zo’n brutaal nest?’

‘Nee, alleen als ik me bedreigd voel,’ kaatste ze terug.

‘Vrees niet, Herleva. Ik wil noch uw eer, noch uw goede naam bezoedelen. Laat me toe uw mand te helpen dragen en u tot aan uw woonplaats te vergezellen.’

‘Waarom zou de burggraaf van Falaise mijn mand helpen dragen? Ik ben slechts de dochter van een leerbewerker.’

‘Misschien omdat u de mooiste vrouw bent die ik ooit ontmoette en ik het als een voorrecht zou beschouwen om u beter te leren kennen.’

Dit compliment raakte haar meer dan ze wou toegeven. Ze nam hem belangstellend op. Heer Robert was ongeveer even oud als zij, had een dikke bos donker haar en een heel verzorgde, kortgeknipte baard. Zijn ogen straalden gezag en ernst uit. Hij was een halve kop groter dan zij en had een heel gespierd lichaam. Sylvana zou hem ongetwijfeld een heel knappe man vinden. Toegegeven, ook zij vond hem best aantrekkelijk. Alhoewel, hij was van adellijke bloede en die zijn niet te betrouwen, was er haar geleerd.

‘U bent een vleier, seigneur.’ Ze keek hem van onder haar lange blonde wimpers uitdagend aan. ‘Dit zegt u waarschijnlijk tegen iedere vrouw die u wilt imponeren. Bij mij zal dit niet lukken, zelfs al bedelft u mij onder honderd galante complimentjes.’ Nijdig rukte ze haar arm los.

‘Vrouw Herleva! Ik wil u noch vleien, noch met complimenten overladen. Mijn woorden zijn slechts een schamele beschrijving van

wat ik zie. Geloof me vrij, de Schepper heeft u een opvallende schoonheid toebedeeld. Ik ontmoette in mijn leven heel wat knappe edele dames, doch geen van hen kan tippen aan uw schoonheid.'

'U en ik zijn beiden kinderen Gods en dus in wezen gelijk in het oog van onze Schepper, doch mag ik u aan mijn nederige afkomst herinneren, heer burggraaf. De dames die u bedoelt, overschaduwden me door hun kledij, adellijke afkomst en bezit. Ik wens u nog een prettige dag, heer Robert.'

Met de wasmand steunend op haar ene heup en een soepele tred, waarbij haar blonde haren rondom haar hoofd dansten, verwijderde Herleva zich richting dorp, zonder nog eenmaal om te kijken. Een witte vlinder fladderde om haar hoofd en zocht daarna een rustplaats op haar schouder.

Burggraaf Robert keek, als aan de grond genageld, Herleva na, geponeerd door haar schoonheid, verbijsterd om haar vrijmoedigheid en bijna brutale antwoorden. Hij kon zich niet herinneren wanneer hij ooit zo zonder de minste eerbied voor zijn positie, door een vrouw te woord was gestaan. Geen enkele van zijn bedienden durfde hem zelfs maar in de ogen kijken bij een gesprek! Even wist hij zich geen houding te geven. Haar nalopen en respect eisen onder het oog van een dozijn jonge dorpsvrouwen, die haar wat verder opwachten? Nee, dat kon hij niet maken. Dan was het precies of hij haar als een hondje naliep en zij macht had over hem.

God aan toe, al was zij een vrije vrouw, ze woonde op zijn grond, zijn gebied. Hij was nog altijd haar heer. Burggraaf Robert snoof van verontwaardiging. Hij zou haar leren! Doch dadelijk dacht hij weer aan de woorden van de oude zieneres: 'Een godin, blank als een liele, zal uit het water opstaan en zal u met haar schoonheid betoveren. Zelfs de vlinders zullen hun vleugels strijken voor zoveel gratie.'

Zij was het. Er bestond geen twijfel. Zij was de vrouw die hem een erfgenaam zou schenken.

Bij het dorp stond Sylvana nieuwsgierig Herleva op te wachten.

'Wat wilde heer Robert van je?'

Herleva haalde de schouders op. 'Niets speciaals. Hij vroeg mijn naam. Kom, help me nu mijn mand dragen.'

'Was dat alles?'

'Nee, hij wilde mij ook beter leren kennen.'

‘Nee, maar. Je beter leren kennen! Weet je wat dit betekent?’

‘Ja. Neem nu die mand vast. We moeten nog voor de middag het witgoed op de bleekweide uitspreiden.’

Sylvana was op haar tweede levensjaar als weesmeisje door religieuze vrouwen in hun klooster opgenomen, in de hoop dat ze later hun rangen zou vervoegen. Het klooster was helaas arm. Er heerste wanbeheer en de abdis was maar al te blij toen Donata, de vrouw van de leerbewerker Fulbert, haar wat geld toestopte en de twaalfjarige Sylvana als huishoudhulp in haar gezin opnam. Sylvana was dolgelukkig eindelijk aan het strenge toezicht van de nonnen te zijn ontsnapt. Zo verhuisde ze van het klooster in Namen naar Florennes, een dorp tussen Samber en Maas. Ze hielp vrouwe Donata bij het huishouden, sloot dadelijk vriendschap met haar drie jaar jongere dochter Herleva en werd spoedig onmisbaar in het gezin van de heer Fulbert.

Alhoewel ze uiterlijk en innerlijk tegenpolen waren, aanvaardde Herleva Sylvana als een grote zus, als een vriendin voor het leven: Herleva blond, licht golvend haar, slank en met een zachte geaardheid; Sylvana warrelige donkere krullen, met uitgesproken vrouwelijke rondingen en een pittig karakter. Daarbij, Sylvana had in de abdij leren rekenen, lezen en schrijven. De religieuzen wilden het intelligente meisje immers voorbereiden op een leidinggevende rol binnen hun gemeenschap. Op rustige momenten gaf ze deze vaardigheden door aan de op kennis beluste Herleva, iets wat de heer Fulbert ten zeerste verheugde. Op een dag toen hij bemerkte dat Sylvana letters voortekende in het zand, bracht hij van zijn bezoek aan de stad Luik twee wastafeltjes, een stift en wat velijn en inkt mee.

Drie jaar nadat Sylvana in het gezin van de leerbewerker was opgenomen, stierf vrouwe Donata. Haar plotse overlijden ontregelde het gezin. Heer Fulbert was zichzelf niet meer van verdriet. Herleva was nog te jong om de leiding over het huishouden over te nemen. Sylvana deed het in haar plaats. Een weduwnaar, met twee adolescente zoons en een dochter van twaalf, had het zonder haar moeilijk gered. Sylvana zorgde niet alleen voor het huishouden, ze wist ook de heer Fulbert uit zijn lethargie te bevrijden en langzaamaan het gezin weer te laten functioneren.

Later, na de verhuis van Florennes naar Falaise, nam iedereen aan dat Sylvana op een dag met weduwnaar Fulbert zou huwen. De leerbewerker echter beschouwde haar als een dochter. Toen zijn vrienden hem er attent op maakten dat een huwelijk met Sylvana voor iedereen de beste oplossing zou zijn, maakte hij zich kwaad. Sylvana was zo goed als zijn dochter en met een dochter huw je niet, argumenteerde hij. Daarbij, hun leeftijdsverschil was veel te groot.

Als jonge vrouw was Sylvana nooit happig geweest om zich snel door een huwelijk te laten binden. In het huishouden van de heer Fulbert had ze het best naar haar zin. Ze was er haar eigen baas. Na twaalf jaar in een weeshuis te hebben doorgebracht, had ze eindelijk een familie gevonden. Het gezin van de heer Fulbert schonk haar zekerheid en die wilde ze niet inruilen voor het avontuur met een man. Ze was oud en wijs genoeg om te zien hoe het de vrouwen rondom haar verging. Na enkele jaren huwelijk krioelde een nest kinderen rond hun rokken. Door de mannen die eens zo lief waren geweest, werden ze gekoeioneerd en kregen ze meer slagen dan eten... Nee, zo zou het haar niet vergaan. Zolang de heer Fulbert leefde, zou ze blijven waar ze was. Wat niet wegnam dat ze iets tegen mannen had. Talloze vrijers hadden reeds van haar aandacht genoten, doch geen van hen langer dan een paar weken. Niet dat ze kieskeurig was, oh nee! Geen van hen moest lang aandringen om met haar te rollebollen op een hooizolder. Op dat gebied was ze de gewilligheid zelf. Doch als ze begonnen eisen te stellen, jaloers te reageren, of over een verbintenis te praten, werden ze op een besliste manier wandelen gestuurd. Natuurlijk kreeg ze daardoor een slechte naam, doch dit deerde haar niet. Mannen genoeg die dit eerder als een aanmoediging beschouwden, dan een reden om haar te mijden.

Herleva wist alles van het woelige liefdesleven van Sylvana. Ze hoorde graag de pikante avontuurtjes van haar oudere vriendin, alhoewel ze zelf de jonge mannen in het dorp op ruime afstand hield. Menig man had bij haar vader om haar hand gedongen, maar allen waren van een kale reis teruggekeerd. De leerlooier verwees ze met hun vraag naar zijn dochter en die liet hen zelfs niet eens binnen om hun vraag te formuleren. Onder de indruk van haar verschijning en haar felblauwe ogen, die dwars door hen keken, werd na enig gestotter de deur voor hen dichtgeslagen. Uiteindelijk riskeerde niemand nog deze vernedering. Daarom was Herleva ondanks haar twintig jaar ook nog steeds een ongehuwde vrouw.

In het dorp schudden de vrouwen het hoofd als ze met een wiegende tred door het dorp liep. 'Ze loopt met haar hoofd in de wolken. Niemand is goed genoeg voor haar. Wie hoog wil klimmen, kan diep vallen,' waren vaak gehoorde opmerkingen.

Enkel Sylvana begreep haar vriendin. Herleva was niet zoals de andere meisjes. Ze was intelligenter, mooier en droomde van een ander leven. Van een leven dat niemand in het dorp haar kon geven. Zelfs de zoon van pachtboer Medar, die tien melkkoeien op stal had staan, kon haar niet geven waar ze van droomde.

Als de heer Fulbert aan zijn dochter Herleva vroeg of ze dan zelf geen gezin wilde stichten, antwoordde ze dat ze wachtte op de ware. Het zou in elk geval iemand met aanzien moeten zijn. Ze wilde geen leven in armoede slijten en 's winters overleven op rapen en fel uitgedunde meelpap, maakte ze hem duidelijk. Haar vader schudde dan zijn hoofd en zuchtte. 'Ik wil ooit nog een kleinkind hier zien rondkruipen.'

'Mijn broers zijn ouder, zeg dit tegen hen,' was dan steevast haar antwoord. 'Ook voor hen is het tijd om voor nageslacht te zorgen.'

Omdat Fulbert de leerbewerker wat ongerust was over het lang wegblijven van Herleva en Sylvana, verliet hij zijn werkplaats. Hij liep tot naast zijn woonhuis, vanwaar hij de weg naar het riviertje kon zien. Ha, daar kwamen ze, rustig pratend, de wasmand tussen hen in. Zijn twee zonen verschenen van achter een haag en voegden zich bij de twee jonge vrouwen. Verdorie! Wat deden die nietsnutten daar op dit uur van de dag? Ze moesten toch op weg zijn naar Caen met een handkar afgewerkte leren gordels! Wat was er nu weer in hen gevaren?

Even verwijdden de gedachten van Fulbert naar zijn zoons, al een eind in de twintig en nog altijd niet gehuwd. Osbern en Gauthier, maakten geen aanstalten om zich een vrouw uit te zoeken. Zijn twee zonen waren op jonge leeftijd door hem naar de abdijschool van Caen gestuurd. Hij had er de rest van het zilver uit de nalatenschap van zijn vrouw voor over gehad. Lezen, rekenen en wat Latijn leren kon hen later goed van pas komen was het oordeel van de wijze leerbewerker. Misschien zou een van hen toch geroepen worden door de Heer en kiezen voor een religieus leven. Een geestelijke in de familie

zou immers zijn aanzien in het dorp nog vergroten. Nadat de snaken enkele jaren onder de hoede van de ijverige monniken hadden ver- toefd, bleek hun belangstelling voor religieuze activiteiten heel be- perkt. Hoe de kloosterlingen ook hadden geijverd om bij Osbern en Gauthier een roeping te laten ontkiemen, het was hen niet gelukt. Er- ger nog, ze hadden de monniken het leven zuur gemaakt met allerlei pesterijen en hadden andere novicen en hun medeleerlingen opge- stoekt tegen het gezag van de abt. Op de jaarlijkse bezoekdag had het dan ook klachten geregend.

Uiteindelijk, na vier jaar, werden ze oneervol uit de abdij wegge- jaagd en keerden de knapen terug naar Falaise. Osbern en Gauthier hadden hun vader met een angstige blik in de ogen tegemoet getre- den. Hij had hen niet met gramschap onthaald, zoals ze hadden ge- vreesd, doch had hen in zijn armen gesloten. Zijn doel was bereikt: zijn zonen hadden een goede opleiding gekregen en konden rekenen, lezen en spraken Latijn. Het kwam er nu nog op aan deze vaardighe- den te verzilveren, had hij gedacht. Tot de tijd dat ze volwassen wa- ren konden ze hem wat helpen bij het looien en bewerken van leer tot allerlei gebruiksvoorwerpen: riemen, gordels, schedes voor zwaarden, gevechtsrokken ...

Jaren later, toen zijn zonen meerderjarig waren, had hij zijn beste gambeson aangetrokken en zich naar de burcht van Falaise begeven. Hij had een onderhoud met de burchtheer gevraagd en ook gekre- gen. Fulbert was er zeker van dat zijn goed opgeleide zonen een pas- sende functie zouden krijgen in de omgeving van de burchtheer. He- laas, die had al een rentmeester en ook de plaats van kamerheer of secretaris was al ingevuld. Hij begreep vlug dat zijn statuut als vrije man niet dezelfde voorrechten inhield als een heer van adellijke af- komst. Al het zilver dat hij in de opleiding van zijn zonen had gestopt, was een maat voor niks geweest!

Dus genoten zijn zonen nu onbekommerd van hun vrijgezellenle- ven. Ze leefden op zijn kosten en hielpen af en toe wat mee in zijn werkplaats. Osbern was de denker, die zich uit iedere benarde situ- atie kon praten en Gauthier de doener, die met zijn vuisten zich een weg door het leven baande. Ze waren echter ongeschikt voor het fij- nere werk en vaak verknoeiden ze mooie lappen leer. Tot zijn erger- nis brachten Osbern en Gauthier dan ook veel tijd door in het drank- huis tegenover de kerk, dan in zijn werkplaats. Vechtpartijen, drink- gelagen en hoererij, dit laatste alleen bij Gautier, waren hun leven.

Hij wist niet wat hij met zijn volwassen zoons moest aanvangen. Ondanks de aanmaningen van Sylvana, was hij eigenlijk te laks om zijn zonen te dwingen op hun eigen benen te staan en voor een inkomen te zorgen.

Even keek heer Fulbert voldaan op naar zijn woonhuis. Hij had het zeven jaar geleden laten bouwen, toen ze na hun verhuis van Florennes in Normandië waren aangekomen. In Florennes, een klein dorpje in de Ardennen, had hij de liefde van zijn leven ontmoet: Donata, een Schotse prinses. Wegens een successiekwesitie en de daaruit voortvloeiende doodsbedreigingen van een andere clan, was ze gesteund en op aanraden van haar vader koning Malcolm uit haar thuisland moeten vluchten en in Florennes neergestreken. De aantrekking was wederzijds geweest en kort na hun eerste ontmoeting waren ze gehuwd. Fulbert sloot even de ogen en probeerde in zijn hoofd het beeld van zijn vrouw op te roepen. Ieder jaar vervaagde dit wat, doch ieder jaar herkende hij haar meer en meer in zijn dochter Herleva. Even mooi, soms wat gesloten, zelfbewust, intelligent en even koppig. Soms, als hij uit de verte zijn dochter zag naderen, twijfelde hij even of het zijn vrouw niet was die uit het rijk van de doden was opgestaan. Daarom was Herleva van zijn drie kinderen zijn oogappel. Ah, het overlijden van zijn vrouw had hem maandenlang verlamd, tot op een dag hij wakker werd uit zijn lethargie en besloot om te vertrekken uit Florennes, waar hij samen met Donata een leven had opgebouwd. Hij, zijn twee zonen, zijn dochter Herleva en Sylvana hadden have en goed op een kar geladen, er hun muilezel voorgespannen, de burens vaarwelgezegd en waren, zonder verder nog om te kijken, vertrokken. Enkel aan het kerkhof hadden ze nog even haltgehouden. Fulbert wilde, vooraleer definitief te vertrekken, nog een laatste keer bij het graf van zijn vrouw verwijlen. Herleva had een krans van madeliefjes om het houten kruisje gehangen en hartverscheurend geweend, omdat ze nooit meer het graf van haar moeder zou kunnen bezoeken.

Fulbert had haar getroost, haar verklaard dat haar mama in haar gedachten en hart zou voortleven, waar ze ook naartoe reisden, waar ze ook zouden wonen. 'In Florennes ligt enkel haar vergankelijk lichaam,' had hij gezegd. 'Vanuit de hemel zal ze op ons neerzien, ons van daaruit beschermen en vergezellen, waar we ook heengaan.' Woorden die hij de priester, die de begrafenis had geleid,

nawauwelde en zelfs nauwelijks geloofde. Doch hoe troost een vader anders zijn twaalfjarige dochter, terwijl hij zelf amper door zijn ogen zag van verdriet? Daarbij, in de Ardennen had hij als leerbewerker niets meer te zoeken. Huiden van runderen waren na twee hongere-winters zeldzaam en duur geworden. Niets bond hem toen nog aan Florennes, waar iedere stap en steen hem herinnerde aan zijn overleden vrouw.

‘We trekken naar Normandië’, had hij beslist. ‘Daar zijn er runderen in overvloed en is er voor een leerbewerker altijd werk.’

Toen ze na een wekenlange tocht een klein dorpje aan het riviertje de Ante passeerden, was heer Fulbert op slag gecharmeerd door zijn mooie ligging. Water in overvloed, een burcht die bescherming bood en de burchtheer die bereid was om een mooie lap grond in het dorp aan hem te verkopen. Met een deel van het zilver dat zijn vrouw hem had nagelaten, liet hij een huis bouwen met ernaast een werkplaats. De bouwwijze van de andere woningen in het dorp bevielen hem niet echt. Hun grondvlak was een cirkel. Ze hadden meestal maar een woonruimte met midden in een vuurplaats. Een gat in het ronde puntdak voerde de rook af. De families sliepen op een strozak op de grond. Sommigen lieten zelfs hun kippen, varken of geit 's nachts binnenslapen. Kleinvee was te kostbaar om bloot te stellen aan vossen, wolven of beren.

Heer Fulbert liet daarentegen een rechthoekig gebouw optrekken, met een gevel volledig in steen waartegen de schouw van de haard aanleunde. Het was het soort huis dat hij had gezien bij de betere burgerij in Luik. Binnenin was het huis verdeeld in een woonruimte en drie kleine slaapkamers, met erboven een slaapzolder voor de gezellen en de leerjongens. Een kamer voor Herleva en Sylvana, een voor de twee broers en een voor hemzelf. Hij liet door de plaatselijke timmerman bedden maken, een grote tafel, banken en enkele rekken om het eetgerief op te bergen. De mensen in het dorp keken vreemd op. Zo bouwde hier toch niemand! Dit was geen hut zoals de meeste woongelegenheden in het dorp, maar een echt huis. Hij had er zich niets van aangetrokken. Later moest hij toegeven dat hij bij de keuze van de nieuwe woonplaats wat te impulsief was geweest. Hij had beter naar Herleva moeten luisteren. Zij en Sylvana hadden hem aangeraden een woonhuis te zoeken in een stad. In een dorp waren wel huiden genoeg, maar aan wie zou hij zijn afgewerkte lederwaren verkopen? De mensen waren er arm en totaal geen

kopers van dure afgewerkte zwaard- en dolkschedes, riemen of gevechtsrokken. Daarbij, er was geen zilversmid of zelfs maar een gewone smid in het dorp die gespen kon maken. Om zijn afgewerkte producten te verkopen en zijn riemen van gespen te voorzien moest hij telkens met hun oude muilezel naar Caen of Bayeux afreizen. Een dagenlange reis en in deze woelige tijden met al die ronddolende bendes enkel in de zomer veilig. Om toch maar wat inkomsten te vinden in de nabije dorpen, had hij samen met de twee gezellen die bij hem in de leer waren, het idee opgevat om ruwe leren laarzen te maken voor de plaatselijke bevolking. Stevige laarzen zonder tijdroevende versieringen. Goedkoop schoeisel is er altijd nodig. Misschien zou hij hierdoor zijn familie een beter leven kunnen bezorgen.

De leerbewerker zwaaide naar zijn dochter en Sylvana, die hij in de verte zijn woonst zag naderen. Ze wuifden terug als teken van herkenning. Zijn twee zonen plaagden de jonge vrouwen. Hij hoorde ze giechelen en gillen. Jongelui! Fulbert sloot het poortje tussen het woonhuis en de werkplaats en ging terug naar zijn werk.

GERESTAUREERDE BURCHT VAN FALAISE

Iedere dag te bezoeken.

Foto Dan Adams

Hoofdstuk 2

Begin juni 1025

Falaise

Burggraaf Robert van Hiémois ijsbeerde door zijn kamer. Zijn gelaat stond gespannen. Hij had slecht geslapen. Herleva was er de oorzaak van. Ze had telkens opnieuw zijn dromen doorkruist. Ze liet hem niet los. Die lange benen, haar blanke dijen, haar veelbelovende vrouwelijke vormen, de aanzet van haar boezem die hij eventjes had gezien toen ze vooroverboog om haar wasgoed uit het water te halen ... Hij loosde een lange zucht.

Kamerheer Detiège keek hem bezorgd aan. Zijn heer had hem daarnet de opdracht gegeven zich naar het huis van leerbewerker Fulbert te begeven. Hij moest hem verzoeken zijn dochter naar de burcht te sturen. Zijn heer wilde haar nader leren kennen. Wat een gedoe. Richard, de broer van heer Robert en voormalige burchtheer in Falaise, pakte het anders aan. Hij zond enkele wapenknechten naar een vrouw die hij begeerde en die sleepten haar dan naar de burcht. De meesten spartelden wat tegen. Stom! Ze waren te dom om te beseffen dat ze uitverkoren waren om door de burchtheer en toekomstige hertog van Normandië ontmaagd te worden. Doch ditmaal was hij de boodschapper en mocht hij onder geen enkel voorwendsel dreigen of bevelen, had de burggraaf gezegd. Hij moest jonkvrouw Herleva nederig verzoeken mee te komen. Stel je voor, nederig verzoeken. Zelfs hem werd nooit iets verzocht, enkel bevelen.

‘Heer Robert, vergeef me dat ik u tegenspreek, maar kan u geen paar wachters sturen om haar te halen,’ suggereerde de kamerheer onderdanig. ‘Toen ik uw broer hier in Falaise diende ...’

‘Zwijg me over mijn broer,’ onderbrak Robert zijn kamerheer. ‘Ik ben mijn broer niet en heb voor vrouwen heel wat meer respect. Hij is een gewetenloze vrouwengek, die nog altijd denkt in de tijd te

leven van onze voorvaderen uit het Noorden. Zijn naam wil ik hier zelfs niet meer horen!’

‘Maar heer, enkele soldaten maken heel wat meer indruk dan ik.’

‘Nee,’ beet burchtheer Robert hem toe. ‘Men zendt geen soldaten met een bede naar een jonge vrouw, die iedere man de adem beneemt.’

‘Mijn excuses heer, maar mag ik u eraan herinneren dat die Herleva slechts de dochter van een leerbewerker is.’

‘Zij is geen horige, maar de dochter van een vrij man, heer Detiège.’

‘Ik ken haar wel, heer. De dochter van Fulbert is een buitengewone schoonheid, doch u weet evengoed als ik dat een wit paard veel hooi nodig heeft,’ probeerde de kamerheer alsnog het bevel van zijn heer te omzeilen.

‘Ga nu,’ beet Robert zichtbaar kwaad zijn kamerheer toe. ‘Parbleu, ga nu voor ik je ontsla en je weer naar de abdij terugstuur. Weet wel, ik aanvaard geen negatief antwoord. Kruip door het stof voor haar, beloof haar desnoods de hemel, doch breng haar mee.’

Toen na een kort en bondig gesprek, kamerheer Detiège de deur van het huis van de leerbewerker achter zich dichttrok, keek heer Fulbert zijn dochter ontzet aan.

‘Bij alle heiligen, Herleva, welk onheil heb je nu op onze nek gehaald! Kon je de kamerheer dan een niet meer ontwijkend antwoord geven? Je was zo radicaal!’

‘Nee vader. Als heer Robert zelf niet de moeite neemt om persoonlijk zijn wensen kenbaar te maken, dan kan hij voor mijn part naar de hel lopen.’

‘Dochter van mij, dit zal slecht aflopen.’

‘Slecht of goed, uiteindelijk zal ik toch moeten toegeven. Ik weet dat die uitnodiging om met hem een maaltijd te gebruiken een voorwendsel is, om mij in zijn bed te krijgen, ook al lijkt hij wel een rai-sonnabele man. Doch voor het zo ver is, zal ik mijn eisen stellen.’ Terwijl ze haar vader van antwoord diende, liep haar gezicht rood aan.

‘Bedaar, dochter van mij. Bedaar toch.’ Heer Fulbert nam zijn dochter bij de schouders vast. ‘Waarom moest je per se halfnaakt de was doen? Ik heb je al zo dikwijls...’

‘Hou op, vader! Ik liep er niet halfnaakt bij, ik had nog mijn rok en onderhemdje aan, net als alle andere vrouwen. Ik heb geen enkele poging gedaan om bij de burchtheer op te vallen. Hij pikte mij eruit, God weet waarom.’

‘Heer Robert zal woedend zijn om jouw antwoord, dochter. Hij zal zich op ons wreken. Hij is machtig en staat bekend om een driftig man te zijn. We kunnen elk ogenblik zijn wapenknechten verwachten en ze zullen je naar hem meeslepen.’

‘Vader! Dat denk ik niet. Hij is niet zoals zijn broer. Die had me aan de rivier ter plaatse genomen, zonder vragen en zonder beleefde frasen. Ik kan mensen goed inschatten. Ondanks ik aan de wasplaats slechts een paar woorden met hem wisselde, leek Robert in niets op zijn broer Richard.’

‘Heer Robert, dochter. Alleen al hem aanspreken met Robert kan iemand zijn hals kosten. Je weet toch ook hoe het de meisjes van het dorp vergaan is die tegenstribbelden als soldaten hen kwamen halen om de burchtheer te plezieren!’

‘Dit was op bevel van zijn broer Richard. Sinds heer Robert hier is, zijn er geen meisjes uit het dorp gedwongen om de burchtheer te plezieren. Van heer Robert zullen er in het dorp geen bastaardkinderen rondlopen, vermoed ik. Trouwens die meisjes waar je over sprak waren horigen. Zij kunnen niet weigeren. Ik ben een vrije vrouw en beschik zelf over wie ik uiteindelijk mijn gunsten zal verlenen.’

‘Ik roep je broers. Zij moeten voorbereidingen treffen om te verhuizen vooraleer er onheil geschiedt. We zijn vertrokken uit Florennes om hier een nieuw leven op te bouwen, we kunnen het nog eens overdoen.’

‘Nee, vader, geen sprake van. Ik laat niet alles in de steek waar we zo hard voor gewerkt hebben. Wij blijven hier.’

Kamerheer Detiège bracht met knikkende knieën de weigering van Herleva over aan zijn heer. In plaats van de verwachte uitbrander, verscheen er een fijne glimlach op de lippen van de burchtheer.

‘Ah, ze wil het zo spelen,’ mompelde hij meer tot zichzelf dan tegen zijn kamerheer. ‘Dan ga ik het haar zelf vragen. Maar eerst laat ik haar nog enkele dagen in het ongewisse.’

In die paar dagen beklom de burchtheer iedere dag de donjon van waaruit hij een vrij uitzicht had op de landerijen en het dorp voor de burcht. Vooral het dorp verdiende zijn aandacht. Hij keek of hij geen glimp kon opvangen van de mooie Herleva, doch blijkbaar verliet ze haar woning niet meer, of althans niet op de momenten dat hij het dorp begluurde.

Drie dagen later trok de burchtheer van Falaise zijn nieuwste mantel aan, omgorde zijn zwaard en steeg te paard. Zonder begeleiding en blootshoofds reed hij naar het huis van leerbewerker Fulbert. Toen hij het dorp binnenreed, was er tot zijn verwondering geen mens te bespeuren. Het leek precies uitgestorven, terwijl hij nochtans de indruk had, dat er honderden ogen hem bespiedden. Voor het huis van Fulbert hield hij zijn paard in en steeg af. Voor de gesloten deur bleef hij staan.

‘Heer Fulbert,’ riep hij. Omdat er niet gereageerd werd, bonkte hij op de deur. ‘Openmaken! Goed volk!’

Enkele ogenblikken later opende niet de heer Fulbert de deur, maar zijn dochter. ‘Ah, heer Robert,’ glimlachte ze lief van uit de nauwelijks geopende deur, ‘wat een eer. Waarmee kan ik u van dienst zijn?’

Even stond hij sprakeloos. Ze was nog mooier dan in zijn dromen. ‘Hou me niet voor de gek, jonkvrouw Herleva. Laat me hier niet op straat staan als een schooier.’ Daarbij probeerde hij langs haar heen naar binnen te glippen, doch ze greep de deurstijl vast en haar arm belette hem binnen te gaan.

‘Kan ik u helpen, heer?’ vroeg ze hem allervriendelijkst.

‘Ik wens uw vader te spreken, jongedame.’

‘En het betreft?’

‘Ik wil hem de toestemming vragen om u beter te leren kennen.’

‘Dat zal niet lukken, vrees ik. Hij neemt geen beslissingen die mij aanbelangen. Ik neem die zelf.’

Onthutst keek hij haar aan. Wat een franke bek! Vrouwen die hem verbaal domineerden. Dit was totaal nieuw voor hem.

‘Wel, heer Robert, wat was uw verzoek alweer?’

Heer Fulbert stond handenwringend verborgen in een hoek van de kamer en hoorde met stijgende verbazing aan, hoe oneerbiedig zijn dochter de burchtheer van antwoord diende. Zo kende hij Herleva niet. Zelfs tegen hem zou ze nooit zo brutaal antwoorden. Dit zal slecht aflopen. Heel slecht. Had zij maar naar hem geluisterd en het dorp met have en goed ontvlucht.

Robert hief dreigend zijn vinger op. 'Daag me niet uit, jonkvrouw Herleva. Daag me vooral niet uit. Ik kan u door mijn mannen laten halen en ...'

'Ik dacht dat u me wilde leren kennen?' onderbrak ze hem. Herleva voelde instinctief dat ze heer Robert niet verder op stang mocht jagen. Hij moest eens weten hoe haar knieën knikten en haar hart bonsde. 'Waarom nodigt u me gewoonweg niet zelf uit, in plaats van uw kamerheer te sturen?'

'Welaan dan, vrouwe, zou het u schikken deze avond met mij het avondmaal te gebruiken?'

Herleva schudde haar hoofd. 'Niet het avondmaal heer.' Ze had angst dat ze dan niet meer terug thuis geraakte voor het donker was. 'Het is niet eerbaar om 's avonds de woonst van mijn vader te verlaten om bij een man te zijn. Zelfs al is hij de burchtheer van Falaise en de zoon van de hertog van Normandië. Ik ben een vrouw die gesteld is op haar eer.'

'En wat denkt u van een middagmaal? U zou mij daar een groot genoeg mee doen.'

'Waarom zou de burchtheer van Falaise samen met mij, de dochter van een leerlooier, samen aan tafel willen zitten?'

'Als ik zo vrij mag zijn, Herleva, u bent de mooiste vrouw die ik ooit heb ontmoet. Ik vind u uiterst aantrekkelijk en wil u nader leren kennen. Is daar iets mis mee?'

'U valt in herhaling, heer, doch het siert u, dat u ondanks mijn ontmoedigende woorden, toch zo beleefd aandringt.'

'Stemt u dan in met mijn verzoek?'

'Ik zal erover nadenken.'

'Nadenken?' zei hij ontstemd. 'Hoe kan u hierover nadenken? Het is een verzoek, maar ik kan het ook bevelen!'

'U kan het proberen, heer. Doch dan zal u moeten dineren met een aan handen en voeten gebonden vrouw en ik weet niet of het eten u dan nog zal smaken.'

‘Herleva,’ riep haar vader, die plots achter haar rug opgedoken was. ‘Nu is het genoeg. Duizendmaal mijn excuses, heer Robert. Mijn dochter heb ik blijkbaar slecht opgevoed. Neem u het haar alstublieft niet kwalijk. Zij zal natuurlijk komen, als u het nog wenst.’

Herleva draaide zich kwaad om naar haar vader. ‘Vader, ik ben een volwassen vrouw en bepaal zelf met wie ik omga.’ Daarna draaide ze zich terug naar de burchtheer. ‘Zend u morgenvroeg uw kamerheer en ik zal hem mijn antwoord geven. Ik wens u verder nog een prettige dag toe, heer Robert.’

Herleva sloot de deur, leunde ertegen en ademde diep in en uit. ‘Kindje toch!’ zei haar vader zacht. ‘Wat doe je ons toch aan?’
‘Vader, je zou eens moeten weten hoe mijn benen trillen.’

Nadat Herleva de deur voor zijn neus had dichtgetrokken, keek heer Robert rond zich. Overal bemerkte hij gezichten die zich ijlings terugtrokken. ‘Merde!’ vloekte hij, zette zijn voet in de stijgbeugels en trok zich op aan de zadelknop. Bij deze vrouw verloor hij gewoonweg het hoofd. Hij had zich voor de tweede maal voor schut laten zetten. In wilde vaart galoppeerde hij terug naar zijn burcht.

Zijn eerste gedachte was toch enkele soldaten naar de woonst van die Fulbert te zenden en hen de opdracht te geven om Herleva naar zijn burcht te brengen, desnoods met geweld. Zijn broer had het toch ook altijd zo gedaan als die een vrouw uit het dorp begeerde. Doch hij was zijn broer niet. Nog voor hij over de ophaalbrug reed, was zijn ergernis verdwenen. Hij wilde die Herleva niet eenmaal bezitten en dan wegzenden. Nee, Herleva was zo mooi en zo’n uitdaging om te veroveren, dat hij meer wilde dan het kortstondige genot van een lichamelijke omhelzing. Zij zou de vrouw zijn die zijn zoon en erfgenaam zou baren. Hij dacht daarbij aan de wijze woorden van zijn leraar Hermanus. ‘Als je een sterk nageslacht wil, zoek een vrouw uit de burgerij. Heel de Europese adel is verwant aan elkaar en inteelt verdunt het bloed. Hij had al lang geleden voor zichzelf uitgemaakt dat hij die wijze raad zou opvolgen. Hij wilde niet alleen hertog van Normandië worden, maar ook de stamvader zijn van een sterk en roemrijk geslacht. Herleva zou hem helpen dit doel te bereiken. Ze had hem verblind. Ze doorkruiste voortdurend zijn gedachten en maakte hem onrustig. Er was geen twijfel mogelijk. Zij was het.

Terwijl hij afsteeg en een staljongen de teugels overhandigde, schoten hem de woorden van de zieneres door het hoofd: 'Haar schoot zal gezegend worden met een kind van het mannelijk geslacht, uw zoon.' Die woorden hadden hem toen wartaal geleken. Nu niet meer. Herleva was de vrouw die hem een zoon, een erfgenaam zou schenken. Zij en zij alleen.

Tijdens het avondmaal werd er in het huis van de heer Fulbert hevig gediscussieerd over het verzoek van de burchtheer. Herleva werd door haar vader verweten onbeleefd en brutaal te zijn geweest. Ze had alle regels van de gastvrijheid overtreden door de heer Robert niet binnen te vragen en hem een beker wijn aan te bieden. Zo was het. Haar broers steunden haar vader. Hun zus was te ver gegaan. Ook zij vonden dat ze zijn verzoek niet kon weigeren.

Herleva vond wel steun bij Sylvana. 'Het is Herleva haar beslissing,' meende ze. 'Heer Robert, al is hij een edelman, kan een vrije vrouw niet commanderen. Anderen moesten zich daar niet over uitspreken.'

De leerjongens sloten zich aan bij de menig van Sylvana, terwijl de twee gezellen dan weer de kant kozen van hun meester. De stemmen klonken steeds luider. Terwijl Sylvana de stoofpot inschepte, ontstond er heel wat over en weer geroep. Herleva barstte in tranen uit en tenslotte zond vader Fulbert iedereen de kamer uit, behalve zijn dochter.

'Je kunt het verzoek van de heer burggraaf niet weigeren, kindje.'

'Ik ben geen kind meer, vader. Ik ben een volwassen vrouw.'

'Je hebt gelijk. Doch hierover gaat het niet.'

'Ik weet het.' Herleva fronste haar voorhoofd. 'Ik kan inderdaad niet weigeren. Wie weet wat hij jullie anders aandoet.'

'We kunnen alles opladen en nogmaals verhuizen, naar een grote stad buiten Normandië, naar Parijs. Daar zijn we veilig voor hem.'

'Oh, vader, in Parijs ons leven herbeginnen! Nee, honderdmaal nee! Ook daar zullen er mannen rondlopen met nog minder eerbare verlangens dan heer Robert. Weglopen lost niets op en brengt ons in de armoede.'

‘Men zegt dat hij al een vrouw heeft, een Deense.’

‘Men zegt zoveel. In elk geval heeft hij hier in Falaise geen vrouw bij zich.’

‘Hij zal je nooit als zijn vrouw nemen, dochter van mij. Je weet evengoed als ik wat hij wil. Hij zal je enkele nachten in zijn bed nemen tot hij genoeg van je krijgt en je dan buitenschoppen. Je zult je eer kwijt zijn en je gelukkig mogen prijzen, indien enkele maanden later blijkt dat je niet zwanger bent.’

‘Nee, vader. Zijn hoer word ik nooit. Desnoods wil ik wel zijn vrouw worden. Misschien is hij de man die ons uit de armoede kan helpen.’

‘Zijn vrouw! Je bent niet eens van adellijke bloede. Je hebt zelfs niet eens een gepaste jurk om hem tegemoet te treden. Kies een jongeman uit het dorp, iemand van onze stand.’

‘In het dorp zijn, op een paar uitzonderingen na, alle jonge mannen horigen. Als ik iemand huw, wil ik me verbeteren. En wat de jurk betreft heb je gelijk, vader. Doch ook zonder een voor mij onbetaalbare japon, blijk ik de heer Robert te behagen.’

‘Waarom stuur je hem dan zo brutaal wandelen?’

‘Omdat Sylvana en ik weten hoe we dit moeten aanpakken.’

‘Sylvana! Luister jij eerder naar het woord van Sylvana dan naar je eigen vader?’

‘Ja vader, ik weet dat je een oogje dichtknijpt over haar woelig liefdesleven, doch geloof me vrij, als het over mannen en de liefde gaat, is zij wel de experte. Blijkbaar ben ik de burggraaf welgevallig, anders zou hij de moeite niet nemen om zelf tot hier te komen. Sylvana zegt dat hij door mij verblind is. Ik geloof haar best. Het is echter niet wederzijds. Met wat hoofse frasen en complimenten brengt niemand mij het hoofd op hol, zelfs niet de burchtheer van Falaise. Oh, ik weet, aan zijn verlangen ontkomen zal moeilijk zijn, doch als ik het handig speel, zullen we er allen misschien beter van worden.’

Heer Fulbert schudde het hoofd. ‘Je droomt mijn liefste dochter. Je droomt. Ik ben bang dat je een ontgoocheling zal oplopen die je heel je leven zult meedragen en die ons in de miserie zal duwen.’

Hoofdstuk 3

Midden juni 1025

Falaise

De kamerheer van burggraaf Robert boog diep voor Herleva. 'Uw antwoord, vrouwe. Heer Robert wacht op uw antwoord.'

Herleva glimlachte. 'Ik aanvaard de uitnodiging van uw heer.'

'Dan mag u mij nu vergezellen, vrouwe.'

'Goed, doch ik zie dat u geen rijdier voor mij bij hebt, kamerheer.'

'Met uw welnemen vrouwe, dat heb ik inderdaad niet. U wandelt naast mij tot aan de burcht. Daar kan u dan achterom, via de poterne het binnenplein bereiken en op me wachten. Daarna breng ik u tot bij mijn heer.'

'Als ik me goed herinner, kamerheer, nodigde heer Robert me als gast uit om samen met hem het middagmaal te gebruiken.'

'Dat is ook zo.'

'Wel als heer Robert zijn gasten via een achterpoortje zijn burcht binnenloodst, dan heeft hij geen manieren en ga ik niet mee.'

'Wat wilt u dan wel, vrouwe?'

'Uw paard. Ik wil gezeten op uw paard, als een gast over de ophaalbrug de burcht binnenrijden.'

De kamerheer keek haar verschrikt aan. 'En ik dan?'

'U loopt naast mij en voert het paard aan de teugels mee.'

De kamerheer wilde heftig protesteren, doch dan dacht hij terug aan heer Robert die gedreigd had hem terug te zenden naar de abdij indien hij Herleva niet meebracht. Dus schikte hij zich naar haar wens en slikte de vernedering om zijn paard af te staan en te voet naast haar naar de burcht te lopen.

Herleva had voor de gelegenheid haar mooiste kleren uit haar kledijkoffer gehaald. Een lichtblauwe onderjurk, die wat van haar fraaie boezem vrijgaf zonder daarbij te ordinair te zijn, met

daarboven haar donkerblauwe jurk, aan de mouwen afgeboord met de lichtblauwe stof van haar onderjurk. Sylvana had haar lange blonde haren boven haar hoofd gevlochten en tot een knot opgerold.

De kamerheer was haar behulpzaam bij het opstijgen en haar wijde rok drapeerde ze over de rug van het paard. De mensen in het dorp gaapten haar na.

‘Die dochter van Fulbert wil een plaats die haar niet toekomt,’ mompelde de hoefsmid tegen zijn vrouw.

‘Ze weet nog niet hoe diep ze zal vallen,’ antwoordde die. ‘Hoogmoed komt voor de val.’

Toen de kamerheer Herleva de kleine ontvangstzaal binnenloodste, was heer Robert reeds aanwezig. Hij stond op, liep op haar toe en begroette haar hoffelijk met een handkus.

‘Wees gezeten, jonkvrouw Herleva.’

‘Ik ben niet van adel, heer Robert. Dus het predicaat jonkvrouw is te veel eer voor mij. Vrouwe Herleva volstaat.’

Heel even was de burggraaf sprakeloos. Zo ad rem had hij haar niet verwacht. Ze liet hem zelfs niet zijn van vooraf gememoriseerde begroeting afmaken. ‘Wel dan, vrouwe Herleva, het verheugt me u hier aan mijn tafel te mogen begroeten. Mag ik u erop wijzen dat het me veel moeite heeft gekost om u hier te krijgen.’

‘Ben ik die moeite niet waard, heer?’ kaatste Herleva terug en schonk hem haar mooiste glimlach.

‘Misschien wel. Zet u.’

Heer Robert nam plaats aan een lange tafel recht tegenover haar. Daarop stonden twee zilveren bekers, twee tinnen borden en ernaast lagen een lepel en een mes. Een dienstmeisje verscheen van uit een zijdeur en schonk hun wijn in, kruidig en gezoet met honing.

Robert hief zijn beker op. ‘Op uw schoonheid, Herleva.’

‘Op uw vasthoudendheid, heer Robert.’

De wijn was van een uitstekende kwaliteit. Ik moet hiermee oppassen, dacht Herleva. Hij is niet aangelengd.

Gelijktijdig zetten ze hun beker terug neer en openden hun mond om iets te zeggen.

‘U eerst,’ lachte Robert.

‘Nee, na u, heer.’

‘Hoe oud bent u, als ik zo vrij mag zijn om het te vragen?’

‘Is het de gewoonte dat edellieden bij een eerste kennismaking een vrouw naar hun leeftijd vragen?’

‘Vergeef me mijn lomphheid. Laat me toe het anders te formuleren, ikzelf ben drieëntwintig. U bent beslist heel wat jonger.’

‘Niet zo heel veel, heer.’

‘Achttien?’

‘Toch wat meer.’

‘Mooi als een wilde roos en nog niet gehuwd? Mis ik iets?’

‘Nee heer, mijn vader is weduwnaar en zoals u reeds weet, beheer ik samen met mijn vriendin Sylvana zijn huishouden.’

‘Het spijt me. Hoe oud was u toen uw moeder stierf?’

‘Ik was toen twaalf, heer.’

‘Mijn moeder stierf ook toen ik twaalf was. Het is erg moeilijk op die leeftijd zijn moeder te verliezen.’

Herleva rechtte haar rug. ‘Mijn moeder was een Schotse prinses,’ zei ze met enige fierheid in haar stem.

‘Een Schotse prinses?’

‘Ja, heer. Donata was haar naam.’

‘Bracht u uw kindertijd dan in Schotland door?’

‘Nee, mijn moeder moest nog voor mijn geboorte daar vluchten. Een familiekwesatie. Het heeft te maken met clans en met een erfenis en opvolging. Mijn moeder was kinderloos weduwe geworden. Indien ze opnieuw huwde zou haar eerstgeboren mannelijk kind immers de troon kunnen opeisen, want zij was de oudste nog levende dochter. Mijn grootvader had toen enkel nog dochters. Familieleden stonden haar naar het leven om zelf een kandidaat naar voor te schuiven. Daarom vluchtte ze ver weg van Schotland, naar Florennes, een dorp hier ver vandaan, gelegen tussen de Samber en de Maas. Daar kreeg ze onderdak bij een bloedverwante, werd ze er verliefd op mijn vader, trouwde met hem en schonk hem naast mezelf nog twee zonen.’

‘Ah, vandaar uw wat vreemde tongval.’ Heer Robert keek haar onderzoekend aan. ‘Hoe heet uw grootvader langs moeders kant?’

‘Koning Malcolm III. Hij is ...’

‘Ik weet wie hij is,’ onderbrak Robert haar. ‘U bent dus niet zomaar een vrije dorpsvrouw.’ Hij zette bedachtzaam de beker aan zijn lippen en nam een flinke slok.

Herleva volgde zijn voorbeeld, doch nipte zuinig aan de wijn. Het was niet de bedoeling dat ze dronken werd.